

NG-101

December-2015

M.Com., Sem.-III

**504 EA : Management Accounting
(Old Course)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

1. (A) સંચાલકીય હિસાબી પદ્ધતિ અને નાણાકીય હિસાબી પદ્ધતિ વચ્ચેનો તફાવત આપો. 7
(B) સંચાલકીય હિસાબી પદ્ધતિની મર્યાદાઓ ચર્ચો. 7

અથવા

- (A) સંચાલકીય હિસાબી પદ્ધતિ અને પડતર હિસાબી પદ્ધતિ વચ્ચેનો તફાવત આપો.
(B) સંચાલકીય હિસાબી પદ્ધતિની ટેકનીકો (પદ્ધતિઓ) જણાવો.
2. પલક લિ. નું મોટરના ભાગોનું વાર્ષિક ઉત્પાદન 100000 એકમોનું છે. ભાગનું પડતરનું બંધારણ નીચે મુજબ છે : 14

		₹
માલસામાન	એકમદીઠ	300
મજૂરી (25% સ્થિર)	એકમદીઠ	200
ખર્ચા :		
ચલિત	એકમદીઠ	80
સ્થિર	એકમદીઠ	150
કુલ :	એકમદીઠ	<u>730</u>

- (1) એક વેપારી ₹ 575ના ભાવે દરેક ભાગ પૂરો પાડવા માટે તૈયાર છે તેવી દરખાસ્ત ખરીદ મેનેજર મળી છે. તો શું આવા ભાગ વેપારી પાસેથી ખરીદી અને તેનું ઉત્પાદન બંધ કરી દેવું જોઈએ ?
- (2) એવી ધારણા કરો કે આ ભાગોના ઉત્પાદન માટે વપરાતાં સાધનોનો ઉપયોગ બીજી વસ્તુના ઉત્પાદન માટે કરી શકાય છે અને તેની વેચાણ કિંમત એકમદીઠ ₹ 540 છે.
જો બીજી વસ્તુનું ઉત્પાદન કરવામાં આવે તો માલસામાન કિંમત એકમદીઠ ₹ 250 થશે. આ વસ્તુના 100000 એકમોનું ઉત્પાદન કરી શકાશે અને આ અંગે મજૂરી અને ખર્ચા ઉપર મુજબ થશે.
અત્યારે હાલ મોટરના જે ભાગોનું ઉત્પાદન કરવામાં આવે છે તેના બદલે આવા ભાગો બજારમાંથી ખરીદીને તે સાધનોનો ઉપયોગ નવી વસ્તુના ઉત્પાદન માટે કરવો સલાહભર્યું ગણાશે. – ચર્ચા કરો.

અથવા

- (A) “બનાવવું કે ખરીદવું” નિર્ણય ને અસર કરતાં પરિબળોની ચર્ચા કરો. 7
(B) તફાવત પડતર ઉદાહરણ સહિત સમજાવો. 7

3. ગોપી લિ. 2014ના વર્ષ માટેની તેના ઉત્પાદન “A” અને “B” ની વિગતવાર માહિતી આપે છે. હિસાબી વિભાગે કરેલી ગણતરી મુજબ દરેક વસ્તુનો કંપનીના નફામાં ફાળો Aનો એકમદીઠ ₹ 5, અને Bનો એકમદીઠ ₹ 3 છે.

કંપની આખા વર્ષ દરમિયાન Aના 800 એકમો અને Bના 500 એકમોથી વધુ વેચી શકતી નથી.

યાંત્રિક કલાકની વપરાશ નીચે પ્રમાણે છે :

ઉત્પાદન યાંત્રિક કલાક (એકમદીઠ)

A	1 કલાક
B	5 કલાક

બંને વસ્તુ માટે વધુમાં વધુ 1300 યાંત્રિક કલાક મળી શકે તેમ છે.

ઉત્પાદકે પોતાનો ફાળો મહત્તમ કરવો હોય તો તેણે ઉત્પાદન કેવી રીતે ગોઠવવું જોઈએ ? સુરેખ આયોજનની મદદથી આ પ્રશ્નનો ઉકેલ મેળવો. (આલેખ પદ્ધતિમાં) **14**

અથવા

- (A) સુરેખ આયોજનની પાયાની જરૂરીયાતોની ચર્ચા કરો. **7**
 (B) સુરેખ આયોજનની મર્યાદાઓ સમજાવો. **7**

4. (A) જવાબદારીલક્ષી હિસાબી પદ્ધતિ એટલે શું ? જવાબદારીના કેન્દ્રો કેવી રીતે નક્કી કરવામાં આવે છે ? **7**
 (B) રોકાણ પર વળતર (ROI) એટલે શું ? તેના ફાયદા અને મર્યાદાઓ જણાવો. **7**

અથવા

- (A) વિકાસ માપવાની વિવિધ રીતો સમજાવો.
 (B) આર્થિક મૂલ્ય વૃદ્ધિ (EVA) વિગતે સમજાવો.

5. દરેક પ્રશ્ન માટે આપેલા વિકલ્પો પૈકી શ્રેષ્ઠ વિકલ્પ પસંદ કરો : **14**

- (1) સંચાલકીય હિસાબી પદ્ધતિ _____ નું વિસ્તૃતીકરણ છે.
 (a) પડતર હિસાબી પદ્ધતિ (b) નાણાકીય હિસાબી પદ્ધતિ
 (c) નાણાકીય સંચાલન (d) આ પૈકી કોઈ નહીં
- (2) ભારતીય કંપનીધારા અનુસાર _____ ફરજિયાત છે.
 (a) નાણાકીય હિસાબો (b) પડતરના હિસાબો
 (c) સંચાલકીય હિસાબો (d) આ પૈકી કોઈ નહીં
- (3) નીચેના પૈકી કઈ ટેકનીક (પદ્ધતિ) એ સંચાલકીય હિસાબી પદ્ધતિની નથી ?
 (a) સેવા પડતર (b) પ્રમાણ પડતર
 (c) હિસાબો પરથી નિર્ણય (d) આ પૈકી કોઈ નહીં
- (4) સંચાલકીય હિસાબી પદ્ધતિનો ઉપયોગ _____ થાય છે.
 (a) આંતરિક નિર્ણયો લેવા (b) ભૂતકાળના નિર્ણયો માટે
 (c) બાહ્ય નિર્ણયો લેવા (d) આ પૈકી કોઈ નહીં
- (5) સંબંધિત કે પ્રસ્તુત પડતર એટલે
 (a) ભવિષ્યની પડતર (b) ઐતિહાસિક પડતર
 (c) પ્રમાણ પડતર (d) આ પૈકી કોઈ નહીં

- (6) બે જુદા જુદા વિકલ્પોની કુલ પડતરના તફાવતને _____ નામથી ઓળખવામાં આવે છે.
 (a) તફાવત પડતર (b) સીમાંત પડતર
 (c) પ્રસ્તુત પડતર (d) આ પૈકી કોઈ નહીં
- (7) તફાવત પડતરના ખ્યાલ પ્રમાણે જ્યારે કોઈ નિર્ણયને પરિણામે પડતરમાં વધારો થાય તો તેને _____ કહેવામાં આવે છે.
 (a) વધારાની પડતર (b) ઘટેલી પડતર
 (c) સીમાંત પડતર (d) આ પૈકી કોઈ નહીં
- (8) નીચેના પૈકી તફાવત પડતર વિશ્લેષણનું મહત્ત્વનું સાધન કયું છે ?
 (a) નફા-જથ્થાનો ગુણોત્તર (b) સમતૂટ બિંદુ
 (c) સલામતીનો ગાળો (d) આ પૈકી કોઈ નહીં
- (9) જ્યારે પ્રશ્નમાં બે કરતાં વધુ ચલ હોય ત્યારે પ્રશ્નનો ઉકેલ _____ દ્વારા લાવી શકાય.
 (a) સિમ્પલેક્ષ પદ્ધતિ (b) આલેખ પદ્ધતિ
 (c) (a) અને (b) બંને (d) આ પૈકી કોઈ નહીં
- (10) સુરેખ આયોજનનો ઉપયોગ _____ થઈ શકે છે.
 (a) નફાના મહત્તમીકરણ માટે (b) પડતરનું લઘુત્તમીકરણ માટે
 (c) (a) અને (b) બંને (d) આ પૈકી કોઈ નહીં
- (11) સુરેખ આયોજનમાં હેતુલક્ષી વિધેય તો જ બની શકે જો ધંધા પાસે _____.
 (a) એક જ હેતુ હોય (b) બે હેતુઓ હોય
 (c) બહુવિધ હેતુઓ હોય (d) આ પૈકી કોઈ નહીં
- (12) જવાબદારીલક્ષી હિસાબી પદ્ધતિમાં પડતર _____ સાથે જોડવામાં આવે છે.
 (a) પડતર કેન્દ્રો (b) વ્યક્તિઓ
 (c) વિભાગો (d) આ પૈકી કોઈ નહીં
- (13) જે જવાબદારી કેન્દ્રની કામગીરી રોકાણ પર વળતર (ROI) દ્વારા માપવામાં આવે છે તેને _____ કહેવામાં આવે છે.
 (a) પડતર કેન્દ્ર (b) રોકાણલક્ષી કેન્દ્ર
 (c) નફાલક્ષી કેન્દ્ર (d) આ પૈકી કોઈ નહીં
- (14) એક કંપનીનું વેચાણ ₹ 12,00,000 છે. વેચેલ માલની પડતર ₹ 9,00,000 અને કામગીરી ખર્ચા ₹ 50,000 છે અને રોકાયેલી મૂડી ₹ 10,00,000 છે. રોકાણ પર વળતર (ROI) દર _____ હશે.
 (a) 20.83% (b) 25%
 (c) 20% (d) આ પૈકી કોઈ નહીં

NG-101

December-2015

M.Com., Sem.-III**504 EA : Management Accounting****(Old Course)****Time : 3 Hours]****[Max. Marks : 70**

1. (A) Give the difference between Management Accounting and Financial Accounting. **7**
 (B) Discuss the limitations of Management Accounting. **7**

OR

- (A) Give the difference between Management Accounting and Cost Accounting.
 (B) Discuss the techniques of Management Accounting.
2. Palak Ltd. has an annual production of 100000 units for a motor component. The component's cost structure is as below : **14**

	₹	
Materials	300	Per unit
Labour (25% fixed)	200	Per unit

Expenses :

Variable	80	Per unit
Fixed	150	Per unit

Total :	<u>730</u>	Per unit
----------------	------------	----------

- (1) The purchase Manager has an offer from a supplier who is willing to supply each component at ₹ 575. Should the component be purchased from this supplier and stopped its production ?
- (2) Assume that resources used for this components manufacturing are to be used to produce another product for which the selling price is ₹ 540 per unit.

If the production of second component is carried out, then the material price will become ₹ 250 per unit. 100000 units of this product can be produced and the cost basis as above for labour and expenses.

Discuss whether it would be advisable to divert the resources to manufacture the new products, on the footing that the component presently being produced would, instead of being produced, be purchases from the market.

OR

- (A) Discuss the factors affecting "Make or Buy" decision. **7**
 (B) Explain differential cost with illustration. **7**

3. Gopi Ltd. give details of their products “A” and “B” for the year 2014. The contribution in profit for each product as calculated by accounting department are ₹ 5 per unit of A and ₹ 3 per unit of B. 14

The company cannot sale more than 800 units of A and 500 units of B in whole year. Utilization of machine hours are as under :

Products	Machine hours (per unit)
A	1 Hour
B	5 Hours

Maximum machine hours available are 1300 for both products.

How should the manufacture schedule its production in order to maximize contribution ? Solve this problem by linear programming. (Graphic Method)

OR

- (A) Discuss the basic requirements of Linear Programming. 7
(B) Explain limitations of Linear Programming. 7
4. (A) What is Responsibility Accounting ? How are responsibility centres are determined ? 7
(B) What is ROI ? Describe the advantages and disadvantages of ROI. 7

OR

- (A) Explain various techniques of measuring growth.
(B) Explain Economic Value Added (EVA) in detail.
5. Select the best alternative from alternatives for each question. 14
- (1) Management accounting is an extension of _____.
(a) Cost Accounting (b) Financial Accounting
(c) Financial Management (d) None of these
- (2) As per Indian Companies Act _____ is obligatory.
(a) Financial Accounts (b) Cost Accounts
(c) Management Accounts (d) None of these
- (3) Which technique (method) is not of Management Accounting ?
(a) Service Costing (b) Standard Costing
(c) Decision Accounting (d) None of these
- (4) Management Accounting is used for _____.
(a) Internal decision making (b) Past decision
(c) External decision making (d) None of these
- (5) Relevant costs are
(a) Future costs (b) Historical costs
(c) Standard costs (d) None of these

- (6) The difference in total cost that results from two alternative courses of action is called
- (a) Differential cost (b) Marginal cost
(c) Relevant cost (d) None of these
- (7) As per differential cost concept when the costs increase due to a particular decision, it is called _____.
- (a) Incremental cost (b) Decremental cost
(c) Marginal cost (d) None of these
- (8) Which of the following is an important tool of differential cost analysis ?
- (a) Profit-volume ratio (b) Break-even-point
(c) Margin of safety (d) None of these
- (9) When there are more than two variables in a problem, it can be solved by _____.
- (a) Simplex method (b) Graphic method
(c) (a) and (b) both (d) None of these
- (10) Linear programming can be used for
- (a) Maximization of profit (b) Minimization of cost
(c) (a) and (b) both (d) None of these
- (11) In Linear programming, an objective function can be framed. If a business has
- (a) One objective (b) Two objectives
(c) Multiple objectives (d) None of these
- (12) Responsibility accounting is a method of accounting in which costs are identified with
- (a) Cost centres (b) Persons
(c) Departments (d) None of these
- (13) A responsibility centre whose performance is measured by its ROI is known as
- (a) Cost centre (b) Investment centre
(c) Profit centre (d) None of these
- (14) Sales of a company is ₹ 12,00,000, Cost of goods sold is ₹ 9,00,000 and Operating expenses of ₹ 50,000 and Capital employed of ₹ 10,00,000. What will be ROI of Company ?
- (a) 20.83% (b) 25%
(c) 20% (d) None of these

NG-101

December-2015

M.Com., Sem.-III**504 EA/EE : Management Accounting – I**

(New Course)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

1. (A) સંચાલકીય હિસાબી પદ્ધતિ અને નાણાકીય હિસાબી પદ્ધતિ વચ્ચેનો તફાવત આપો. 7
અથવા
 સંચાલકીય હિસાબી પદ્ધતિની મર્યાદાઓની ચર્ચા કરો.
- (B) નીચેની માહિતી પરથી આયોજન વિચલન અને કામગીરી વિચલનની ગણતરી કરો : 4
 (i) વસ્તુ x ની એકમદીઠ પ્રમાણ પડતર ₹ 80.
 (ii) વસ્તુ x ના ખરેખર ઉત્પાદન 5000 એકમોની ખરેખર પડતર ₹ 6,00,000.
 (iii) પુનઃ વિચારણાને આધારે અગાઉનું પ્રમાણ એકમદીઠ ₹ 50 જેટલું ઓછું હોવા અંગેનો અભિપ્રાય.
- અથવા**
 પ્રિયંકા લિ. ના 2014ના વર્ષનું બજેટ મુજબનું ઉત્પાદન અને વેચાણ 1000 એકમોનું છે. 1 એકમના ઉત્પાદન માટે 5 કલાક લાગે છે. એકમદીઠ માલસામાન ખર્ચ ₹ 30 છે અને મજૂરી ખર્ચ ₹ 20 છે (5 કલાકના). બજેટ મુજબ વેચાણ કિંમત ₹ 60 છે.
 કારખાનું ખરેખર 5000 કલાક ચાલ્યું અને 950 એકમોનું ઉત્પાદન થયું.
 કાર્યક્ષમતા વિચલનની વૈકલ્પિક પડતર ગણો.
- (C) નીચેના પૈકી કોઈપણ એકનો જવાબ આપો : 3
 (1) આયોજન વિચલનો ટૂંકમાં સમજાવો.
 (2) કામગીરી વિચલનો ટૂંકમાં સમજાવો.
2. મિશા લિ. ના તા. 31મી માર્ચ, 2014ના રોજ પૂરા થતાં વર્ષના ચોપડામાંથી નીચેની વિગતો મેળવવામાં આવી છે : 14

	₹
પ્રત્યક્ષ માલસામાન	6,00,000
પ્રત્યક્ષ મજૂરી	4,00,000
પ્રત્યક્ષ ખર્ચ	80,000
કારખાના પરોક્ષ ખર્ચ (50% ચલિત)	1,50,000
વહીવટી પરોક્ષ ખર્ચ (સ્થિર)	1,70,000
વેચાણ પરોક્ષ ખર્ચ (60% ચલિત)	1,40,000
નફો	2,60,000

તા. 31-3-2015ના રોજ પૂરા થતાં પછીના વર્ષ માટેના અંદાજો નીચે મુજબ છે :

- (1) વેચાણ જથ્થો 40% વધશે પરંતુ વેચાણ કિંમત 20% ઘટશે.
- (2) માલસામાનની કિંમતમાં કોઈ ફેરફાર થશે નહીં પરંતુ ખરીદીમાં વધારો થવાને કારણે 5% જથ્થા વટાવ મળશે.
- (3) પ્રત્યક્ષ મજૂરી, પ્રત્યક્ષ ખર્ચ, ચલિત કારખાના પરોક્ષ ખર્ચ અને ચલિત વેચાણ પરોક્ષ ખર્ચ વેચાણ જથ્થાના પ્રમાણમાં પ્રમાણસર વધશે.
- (4) આ ઉપરાંત મજૂરી અને ચલિત કારખાના પરોક્ષ ખર્ચના દરમાં 15% નો વધારો થશે.
- (5) સ્થિર કારખાના પરોક્ષ ખર્ચ, સ્થિર વહીવટી પરોક્ષ ખર્ચ અને સ્થિર વેચાણ પરોક્ષ ખર્ચમાં અનુક્રમે 33 $\frac{1}{3}$ %, 25% અને 20% વધારો થશે.
- (6) વર્ષની શરૂઆતમાં કે વર્ષને અંતે અર્ધ તૈયાર માલ કે તૈયાર માલનો કોઈ સ્ટોક હશે નહીં.
તમારે 31મી માર્ચ, 2015ના રોજ પૂરા થતાં વર્ષ માટેનું અંદાજપત્ર તૈયાર કરી બજેટ મુજબનો નફો શોધવાનો છે.

અથવા

- (A) તેજલ લિ. વસ્તુ “M” અને વસ્તુ “N” એમ બે પ્રકારની વસ્તુઓનું ઉત્પાદન કરે છે. બે વેચાણ વિભાગો છે “પૂર્વ” અને “પશ્ચિમ”. તા. 31મી ડિસેમ્બર, 2014ના રોજ પૂરા થતાં વર્ષ માટેનું બજેટ મુજબ વેચાણ નીચે મુજબ હતું :

વિભાગ	વસ્તુ	એકમો	એકમદીઠ વેચાણ કિંમત (₹)
પૂર્વ :	M	40000	25
	N	30000	15
પશ્ચિમ :	M	28000	25
	N	42000	15

ઉપરના સમયગાળા દરમિયાનનું ખરેખર વેચાણ નીચે મુજબ હતું :

વસ્તુ	પૂર્વ વિભાગ	પશ્ચિમ વિભાગ
M	45000 એકમો, એકમદીઠ ₹ 25 લેખે	30000 એકમો, એકમદીઠ ₹ 25 લેખે
N	36000 એકમો, એકમદીઠ ₹ 15 લેખે	46000 એકમો, એકમદીઠ ₹ 15 લેખે

સેલ્સમેનોના મૂલ્યાંકનને આધારે પછીના વર્ષ 2015ના બજેટ માટે નીચે મુજબના વેચાણના અંદાજો મૂકવામાં આવ્યા હતા :

પૂર્વ વિભાગ :

વસ્તુ “M”, 2014ના બજેટ મુજબના વેચાણ કરતાં 50% વેચાણ વધશે.

વસ્તુ “N”, 2014ના બજેટ મુજબના વેચાણ કરતાં 25% વેચાણ વધશે.

પશ્ચિમ વિભાગ :

વસ્તુ “M”, 2014ના બજેટ મુજબના વેચાણ કરતાં વેચાણ 20% વધશે.

વસ્તુ “N”, 2014ના બજેટ મુજબના વેચાણ કરતાં વેચાણ 10% વધશે.

આ ઉપરાંત એવું નક્કી કરવામાં આવ્યું હતું કે પૂર્વ વિભાગમાં સઘન વેચાણ ઝુંબેશને પરિણામે દરેક વસ્તુના વધારાના 8000 એકમોનું વેચાણ થશે.

તમારે 2015ના વર્ષનું વેચાણ અંદાજપત્ર તૈયાર કરવાનું છે અને સાથે ચાલુ વર્ષ 2014ના અંદાજપત્રના આંકડા અને ખરેખર આંકડા પણ આપવાના છે.

- (B) નીચેના પૈકી કોઈપણ એકનો જવાબ આપો :

- (1) બજેટીંગની મર્યાદાઓ
- (2) સર્વગ્રાહી બજેટ (માસ્ટર બજેટ) પર ટૂંકનોંધ લખો.

- (C) નીચેના પૈકી કોઈપણ એકનો જવાબ આપો : 3
- (1) મૂડી બજેટ ટૂંકમાં સમજાવો.
- (2) અંદાજપત્ર દ્વારા અંકુશના કોઈપણ ત્રણ ફાયદા ટૂંકમાં સમજાવો.

3. ગૌરાંગ લિ. ના ચોપડેથી માહિતી નીચે મુજબ લેવામાં આવી છે : 14

વિગત	એકમદીઠ પડતર	
	પ્રમાણ પડતર ₹	ખરેખર પડતર ₹
કાર્યમાલ :		
(8 કિલો, કિલોદીઠ ₹ 5)	40	
(8 કિલો, કિલોદીઠ ₹ 6)		48
પ્રત્યક્ષ મજૂરી :		
(10 કલાક, કલાકદીઠ ₹ 1)	10	
(8 કલાક, કલાકદીઠ ₹ 1.50)		12
કારખાનાનાં પરોક્ષ ખર્ચા :		
ચલિત :		
(10 કલાક, કલાકદીઠ ₹ 2)	20	
(8 કલાક, કલાકદીઠ ₹ 3)		24
સ્થિર : (એકમદીઠ)	3	4
કુલ પડતર	73	88
વેચાણ કિંમત (એકમદીઠ)	100	120
વેચાણ (એકમો)	70000	80000

તમારે બધા જ વિચલનોની ગણતરી કરવાની છે અને બજેટ મુજબના અને ખરેખર નફાની મેળવણી દર્શાવતું પત્રક તૈયાર કરવાનું છે.

અથવા

- (A) વિચલનો નોંધવાની દ્વિમુખી યોજના સમજાવો. 7
- (B) નીચેનામાંથી કોઈપણ એકનો જવાબ આપો : 4
- (1) વિચલનો નોંધવાની એકાકી યોજના ટૂંકમાં સમજાવો.
- (2) વિચલનો નોંધવાની આંશિક યોજના ટૂંકમાં સમજાવો.
- (C) નીચેના પૈકી કોઈપણ એકનો જવાબ આપો : 3
- (1) બજેટ મુજબના ખર્ચ અને પ્રમાણ ખર્ચ વચ્ચેનો તફાવત ટૂંકમાં સમજાવો.
- (2) વિચલન વિશ્લેષણ શબ્દનો અર્થ ટૂંકમાં સમજાવો.

4. (A) નિયતિ લિ. પ્રમાણ પડતર પદ્ધતિનો ઉપયોગ કરે છે. તેને એક વિચલનની તપાસનો ખર્ચ ₹ 25,000 થશે એમ જાણવા મળ્યું. જો તપાસને અંતે પરિસ્થિતિ અંકુશ બહાર છે એમ માલૂમ પડે તો સુધારાત્મક પગલાંનો ખર્ચ ₹ 40,000 થશે. જો તપાસ કરવામાં નહીં આવે તો વધારાની પડતરનું વર્તમાન મૂલ્ય ₹ 1,90,000 થશે. પ્રક્રિયા અંકુશમાં હોવાની સંભાવના 0.80 છે અને પ્રક્રિયા અંકુશ બહાર હોવાની સંભાવના 0.20 છે. 7

તમારે સલાહ આપવાની છે કે

- (1) વિચલનની તપાસ હાથ ધરવી કે નહીં.
- (2) સંભાવનાની કઈ સપાટીએ વિચલનોની તપાસ કરવી જોઈએ.

અથવા

- (A) વિચલનોની તપાસના વિવિધ મોડલો ટૂંકમાં સમજાવો. 7
- (B) નીચેના પૈકી કોઈપણ એકનો જવાબ આપો : 4
- (1) પરસ્પર અવલંબિત વિચલનો સમજાવો.
- (2) કુગાવો અને ભાવ વિચલન સમજાવો.
- (C) નીચેના પૈકી કોઈપણ એકનો જવાબ આપો : 3
- (1) અંકુશિત અને બિનઅંકુશિત વિચલનો ટૂંકમાં સમજાવો.
- (2) માલસામાન ભાવ વિચલન માટે જવાબદાર કારણો જણાવો.
5. નીચે આપેલા દરેક પેટા પ્રશ્નોના એક કરતાં વધારે જવાબ આપેલા છે જે પૈકી એક જવાબ સાચો છે. સાચો જવાબ પસંદ કરી જરૂરી ગણતરી કે ખુલાસો આપો : 14
- (1) સંચાલકીય હિસાબી પદ્ધતિ એ _____ નું વિસ્તરણ છે.
- (a) પડતર હિસાબી પદ્ધતિ (b) નાણાકીય હિસાબી પદ્ધતિ
- (c) નાણાકીય સંચાલન (d) આમાંથી એકપણ નહીં
- (2) ભારતીય કંપની ધારા મુજબ _____ ફરજિયાત છે.
- (a) નાણાકીય હિસાબો (b) પડતરના હિસાબો
- (c) સંચાલકીય હિસાબો (d) આમાંથી એકપણ નહીં
- (3) આયોજન વિચલન = _____.
- (a) મૂળ પ્રમાણો – સુધારેલા પ્રમાણો
- (b) સુધારેલા પ્રમાણો – ખરેખર પરિણામ
- (c) મૂળ પ્રમાણો – ખરેખર પરિણામ
- (d) આમાંથી એકપણ નહીં.
- (4) એક કંપનીના આયોજન વિભાગે એક વસ્તુની એકમદીઠ પ્રમાણ સીમાન્ત પડતર ₹ 300 નક્કી કરી છે. એક માસ દરમિયાન 6000 એકમોનું ઉત્પાદન થયું ત્યારે ખરેખર પડતર ₹ 21,00,000 થઈ પરંતુ સંચાલકો એ વર્તમાન પરિસ્થિતિ ધ્યાનમાં લેતાં અંદાજ મૂક્યો કે વાસ્તવિક રીતે સીમાન્ત પડતર એકમદીઠ ₹ 375 હોવી જોઈએ. કામગીરી વિચલન હશે
- (a) ₹ 1,50,000 (અનુ) (b) ₹ 1,50,000 (પ્રતિ)
- (c) ₹ 3,00,000 (પ્રતિ) (d) આમાંથી એકપણ નહિ
- (5) પરિવર્તનશીલ અંદાજપત્રની ગોઠવણ મુજબ 6000 એકમોના ઉત્પાદને ઘસારો ₹ 18,000 છે, તો 7500 એકમોના ઉત્પાદને એકમદીઠ ઘસારા હશે.
- (a) ₹ 3 (b) ₹ 2.4
- (c) ₹ 1.33 (d) આમાંથી એકપણ નહીં
- (6) સર્વગ્રાહી બજેટ (માસ્ટર બજેટ)ને આ નામથી પણ ઓળખવામાં આવે છે.
- (a) રોકડ બજેટ (b) સારાંશ બજેટ
- (c) વેચાણ બજેટ (d) આમાંથી એકપણ નહીં

- (7) 60% શક્તિએ કારખાના પરોક્ષ ખર્ચા ₹ 40,000 છે અને 80% શક્તિએ કારખાના પરોક્ષ ખર્ચા ₹ 50,000 છે, તો ઉપરનામાં સમાયેલા સ્થિર કારખાના પરોક્ષ ખર્ચ હશે.
- (a) ₹ 50,000 (b) ₹ 10,000
(c) ₹ 40,000 (d) આમાંથી એકપણ નહીં
- (8) કંપનીનું વેચાણ બજેટ તૈયાર કરવાની જવાબદારી _____ ની છે.
- (a) બજેટ તજજ્ઞ (b) વેચાણ મેનેજર
(c) હિસાબનીશ (d) આમાંથી એકપણ નહીં
- (9) માલસામાન ખર્ચ વિચલન = _____
- (a) માલસામાન વપરાશ વિચલન + માલસામાન ઉપજ વિચલન
(b) માલસામાન ભાવ વિચલન + માલસામાન ઉપજ વિચલન
(c) માલસામાન ભાવ વિચલન + માલસામાન વપરાશ વિચલન
(d) આમાંથી એકપણ નહીં.
- (10) મજૂરી ખર્ચ વિચલન એ _____ નો તફાવત છે.
- (a) પ્રમાણ મજૂરી ખર્ચ અને ખરેખર મજૂરી ખર્ચ
(b) સ્થિર મજૂરી ખર્ચ અને ચલિત મજૂરી ખર્ચ
(c) અંદાજિત મજૂરી ખર્ચ અને પ્રમાણ મજૂરી ખર્ચ
(d) ઉપરનામાંથી એકપણ નહીં.
- (11) બજેટ મુજબના 15000 એકમોના ઉત્પાદન માટેનો બજેટ મુજબનો સ્થિર પરોક્ષ ખર્ચ ₹ 60,000 છે. તે સમય દરમિયાન ખરેખર ઉત્પાદન 16,000 એકમોનું થયું હતું અને ખરેખર સ્થિર પરોક્ષ ખર્ચા ₹ 68,000 થયા હતા. સ્થિર પરોક્ષ ખર્ચ જથ્થા વિચલન _____ છે.
- (a) ₹ 4,000 (અનુ) (b) ₹ 4,000 (પ્રતિ)
(c) ₹ 8,000 (અનુ) (d) ઉપરનામાંથી એકપણ નહીં
- (12) નીચેના પૈકી કયું વિચલનોની તપાસનું મોડલ છે ?
- (a) નફા-જથ્થા મોડલ (b) અંકુશ ચાર્ટ મોડલ
(c) માલસામાન અંકુશ મોડલ (d) ઉપરનામાંથી એકપણ નહીં
- (13) $C < (1-P)L$ ના સૂત્રમાં “C” નો અર્થ થાય
- (a) સુધારાત્મક પગલાં લેવાનો ખર્ચ (b) તપાસનો ખર્ચ
(c) અંકુશ ખર્ચ (d) ઉપરનામાંથી એકપણ નહીં
- (14) ક્યુસમ (CUSUM) ચાર્ટનો ઉપયોગ _____ માં થાય છે.
- (a) આંકડાશાસ્ત્રીય સૂચકતા મોડલ (b) અંકુશ ચાર્ટ મોડલ
(c) મહત્ત્વ સૂચકતા મોડલ (d) ઉપરનામાંથી એકપણ નહીં

NG-101

December-2015

M.Com., Sem.-III**504 EA/EE : Management Accounting – 1****(New Course)****Time : 3 Hours]****[Max. Marks : 70**

1. (A) Give the difference between Management Accounting and Financial Accounting. **7**

OR

Discuss the limitations of Management Accounting.

- (B) Calculate the planning and operational variances from the following information : **4**

- (i) Standard cost of product “x” ₹ 80 per unit.
(ii) Actual cost incurred ₹ 6,00,000 on the production of 5000 units of product “x”.
(iii) Review of standard cost resulting in an opinion that the standard is an under-estimate to the extent of ₹ 50.

OR

The budget to Priyanka Ltd. for the year 2014 is to produce and sell 1000 units of a product. Production of 1 unit takes 5 hours. The material cost per unit is ₹ 30 and labour cost is ₹ 20 (for 5 hours). The budgeted sales price is ₹ 60 per unit.

The production department actually worked for 5000 hours and produced 950 units.

Compute the opportunity cost of efficiency variance.

- (C) Answer any **one** of the following : **3**

- (1) Briefly explain Planning variances.
(2) Briefly explain Operating variances.

2. The following details have been taken from the books of Misha Ltd. for the year ended on 31st March, 2014 : **14**

	₹
Direct Materials	6,00,000
Direct Wages	4,00,000
Direct Expenses	80,000
Factory Overheads (50% Variable)	1,50,000
Administration Overheads (Fixed)	1,70,000
Selling Overheads (60% Variable)	1,40,000
Profit	2,60,000

The forecast for the next year as under for the year ending 31-3-2015.

- (1) Sales volume will increase by 40% but the selling price will be reduced by 20%.
- (2) The raw material prices will remain unchanged but because of increased purchase a quantity discount 5% will be obtained.
- (3) Direct wages, direct expenses, variable factory overheads and variable selling overheads will increase in proportion to sales volume.
- (4) Wages and variable factory overheads will further go up by 15% for increase in rates.
- (5) Fixed Factory Overheads, Fixed Administration overheads and Fixed selling overheads will increase by $33\frac{1}{3}\%$, 25% and 20% respectively.
- (6) There will be no stock of work in progress and finished goods in the beginning or end of the year.

You are required to prepare a budget for the year ending 31st March, 2015 and find out budgeted profit.

OR

- (A) Tejal Ltd. produces two products "M" and "N". There are two sales division "East" and "West". Budget sales for the year ending 31st December, 2014 were as follows :

Divisions	Products	Units	Selling Price Per Unit (₹)
East :	M	40000	25
	N	30000	15
West :	M	28000	25
	N	42000	15

Actual sales for the above said period were as follows :

Products	East Division	West Division
M	45000 units at ₹ 25 each	30000 units at ₹ 25 each
N	36000 units at ₹ 15 each	46000 units at ₹ 15 each

On the basis of the assessment of the Salesmen, the following sales estimates were made for the next budget period 2015.

East Division :

Product "M", Budget sales will increase by 50% over 2014 budget.

Product "N", Budget sales will increase by 25% over 2014 budget.

West Division :

Product "M", Budget sales will increase by 20% over 2014 budget.

Product "N", Budget sales will increase by 10% over 2014 budget.

It was further decided that an intensive sales campaign in the East will bring an additional sales of 8000 units of each products.

You are required to prepare Sales Budget for the year 2015 and give the Budgeted sales and Actual sales for the current period 2014 also.

- (B) Answer any **one** of the following :

- (1) Limitations of Budgeting.
- (2) Short note on Master Budget

- (C) Answer any **one** of the following : 3
- (1) Briefly explain Capital Budget.
  - (2) Briefly explain any three advantages of Budgetary Control.

3. The following particulars are obtained from the records of Gaurang Ltd. 14

Particulars	Cost Per Unit	
	Standard Cost ₹	Actual Cost ₹
Raw Materials :		
(8kg. at ₹ 5 per kg.)	40	
(8kg. at ₹ 6 per kg.)		48
Direct Labour :		
(10 hours at ₹ 1 per hour)	10	
(8 hours at ₹ 1.50 per hour)		12
Factory Overheads :		
Variable :		
(10 hours at ₹ 2 per hour)	20	
(8 hours at ₹ 3 per hour)		24
Fixed :		
(per unit)	3	4
Total Cost	73	88
Selling Price (per unit)	100	120
Sales (units)	70000	80000

You are required to calculate all variances and also prepare reconciliation statement of Budgeted and Actual profit.

OR

- (A) Explain the Dual Plan System of recording variances. 7
- (B) Answer any **one** of the following : 4
- (1) Explain in brief single plan method of recording variances.
  - (2) Explain in brief partial plan method of recording variances.
- (C) Answer any **one** of the following : 3
- (1) Explain in brief difference between Budgeted cost and Standard cost.
  - (2) Briefly explain the meaning of the term "Variance Analysis".
4. (A) Niyati Ltd. using a detailed system of standard costing finds that the cost of investing of variance is ₹ 25,000. If after investigation an out of control situation is discovered, the cost of correction is ₹ 40,000. If no investigation is made, the extra cost involved is ₹ 1,90,000. The probability of the process being in control is 0.80 and the probability of the process being out of control is 0.20. 7
- You are required to advise
- (1) Whether investigation of the variance should be undertaken or not.
  - (2) The probability at which it is desirable to company investigation into variance.

OR

- (A) Explain various models of investigation of variances in brief. 7
- (B) Answer any **one** of the following : 4
- (1) Explain interdependence between variances.
- (2) Explain Inflation and Price variance.
- (C) Answer any **one** of the following : 3
- (1) Explain controllable and uncontrollable variances in brief.
- (2) Mention the causes responsible for Material Price Variance.
5. For each of the following sub-questions, more than one answers are given, out of which only one answer is correct. Select the correct answer. Give necessary calculation or explanation. 14
- (1) Management accounting is an extension of
- (a) Cost Accounting (b) Financial Accounting
- (c) Financial Management (d) None of these
- (2) As per Indian Companies Act, _____ is obligatory.
- (a) Financial Accounts (b) Cost Accounts
- (c) Management Accounts (d) None of these
- (3) Planning variance = _____.
- (a) Original Standards – Revised Standards
- (b) Revised Standards – Actual Result
- (c) Original Standards – Actual Result
- (d) None of these
- (4) Planning department of a company set a standard marginal cost of its product is ₹ 300 per unit. During a month, when 6000 units were made, its actual production costs amounted to ₹ 21,00,000. But management estimated that a more realistic standard for current conditions should be ₹ 375 per unit. Operating variance will be
- (a) ₹ 1,50,000 (F) (b) ₹ 1,50,000 (U)
- (c) ₹ 3,00,000 (U) (d) None of these
- (5) In a flexible budget format, the depreciation at the output level of 6000 units is ₹ 18,000, the depreciation per unit at 7,500 unit level would be
- (a) ₹ 3 (b) ₹ 2.4
- (c) ₹ 1.33 (d) None of these
- (6) Master budget is also known as _____
- (a) Cash budget (b) Summary budget
- (c) Sales budget (d) None of these

- (7) At 60% capacity level factory overheads are ₹ 40,000 and at 80% capacity level factory overheads are ₹ 50,000. Amount of fixed factory overhead included in above amount would be
- (a) ₹ 50,000 (b) ₹ 10,000
(c) ₹ 40,000 (d) None of these
- (8) The responsibility for preparation of sales Budget of the company is on
- (a) Budget Expert (b) Sales Manager
(c) Accountant (d) None of these
- (9) Material Cost Variance = _____
- (a) Material usage variance + Material yield Variance
(b) Material price variance + Material yield variance
(c) Material price variance + Material usage variance
(d) None of these
- (10) Labour cost variance is the difference between
- (a) Standard labour cost and Actual labour cost
(b) Fixed labour cost and Variable labour cost
(c) Estimated labour cost and Standard labour cost
(d) None of the above
- (11) The budgeted fixed overheads for a budgeted production of 15000 units is ₹ 60,000. For a that period the actual production was 16000 units and actual expenditure came to ₹ 68,000. Then the Fixed overhead volume variance is
- (a) ₹ 4,000 (F) (b) ₹ 4,000 (U)
(c) ₹ 8,000 (F) (d) None of the above
- (12) Which of the following is cost-variance investigation model ?
- (a) Profit-Volume Model (b) Control Charts Model
(c) Material Control Model (d) None of the above
- (13) In the formula $C < (1-P)L$, “C” denote for
- (a) Cost of corrective measures (b) Cost of investigation
(c) Cost of control (d) None of the above
- (14) CUSUM chart is used for
- (a) Statistical Significance Model (b) Control Charts Model
(c) Materiality Significance Model (d) None of the above
-